KUNST IN ZICHT

20 jaar!

lezingen
wandelingen
excursies

najaar 2005

Inhoud

Pronte 20-jarige
Een grote avontuurlijke reis

Lezing	1	Sint Petersburg, venster op Europa
Stadswandeling	2	Hofjes in de Hortusbuurt
Stadswandeling	3	Oosterparkwijk. Buurt in beweging
Lezing	4	Gebroeders Van Limburg. Nijmeegse meesters aan het Franse hof
Lustrum-lezing	5	Op bezoek bij Henk Helmantel
Stadswandeling	6	Indische buurt
Lezing	7	De muze aan banden gelegd. Kunst in het Derde Rijk
Lezing	8	Het wonderbaarlijke avontuur van ons leven. De Tarottuin van Niki de Saint Phalle
Lezing	9	Interieurs van middeleeuwse dorpskerken
Lezingen	10	Henri Matisse, kunstenaar van de kleur
Thema-middag	11	Inspiratie uit de Oriënt
Lezing	12	George Martens en Alida Pott, een artistiek paar
Excursie	13	Düsseldorf (Henri Matisse) - Hagen (Henry van de Velde en de Hagener Impuls)
Lezing	14	Apostel van het Nieuwe Bouwen: Jan Gerko Wiebenga (1886-1974)
Lezing	15	De indrukwekkende erfenis van Byzantium
Lezingen	16	Pronk en praal uit het Vaticaan
Excursie	17	Kunst en kerken op Ameland
Lezingen	18	Amsterdamse School in Groningen
Excursie	19	Claude en Camille - Kunsthalle Bremen
Lustrum-lezing	20	Rembrandt, een schilder met een prentoeuvre

Organisatie
Inschrijfformulier

Omslag:
Claude Monet,
De wandeling, 1870

Pronte 20-jarige

Bestuur en kantoormedewerkers van Stichting Kunst in Zicht, mei 2005
Achterste rij van links naar rechts: Anna Keller, Marie-José Willemse, Pia Folkers, Carolien ten Bruggencate, Huguette Estourgie; zittend van links naar rechts: Gerrit Mook, Martien Bron, Antoine van der Meer

Twee decennia geleden werd de Stichting Kunst in Zicht door een vijftal deskundigen op artistiek gebied - kunsthistorici en archeologen - opgericht. Het doel dat hen voor ogen stond, is nog steeds actueel: een breed publiek door middel van lezingen, kortlopende cursussen en excursies in contact brengen met kunst en architectuur. Inmiddels heeft de stichting zich ontwikkeld tot een pronte 20-jarige. Door haar specifieke en professionele aanpak weet zij zich met verve te handhaven binnen het Groningse aanbod van verwante activiteiten. Dat is een prestatie waar ondergetekenden, als medeoprichters, met recht trots naar kunnen kijken. Wij wensen Kunst in Zicht veel geluk met het bereiken van deze mooie leeftijd. Dat zij ook de komende jaren nog velen kunst-zinnig mag blijven inspireren.

Corma Pol
Mieke van der Wal

‘Een grote avontuurlijke reis’

Stichting Kunst in Zicht viert haar vierde lustrum. Twintig jaar lezingen, cursussen en excursies over kunst. Over architectuur, schilderkunst, beeldhouwkunst en archeologie. Over kunst uit het verre verleden en het heden, van het Noorden, Zuiden, Oosten en Westen. ‘Kunst is een grote avontuurlijke reis, groter dan een reis om de wereld’, zei de beeldhouwer en schilder Alberto Giacometti. Kunst bespreken, bekijken en begrijpen om er zodoende van te kunnen genieten, dat is de doelstelling van Kunst in Zicht die gedurende twintig jaar centraal heeft gestaan. En we menen dat we die doelstelling ruimschoots hebben bereikt.
Uiteraard gaat Kunst in Zicht ook na dit vierde lustrum door. We voelen ons hierin gesterkt door de grote belangstelling van honderden deelnemers per jaar voor onze activiteiten. In het Noorden van het land is de stichting inmiddels een begrip geworden en daar zijn we trots op. We blijven gevarieerde voor- en najaarsprogramma’s samenstellen, voor iedereen die in kunst is geïnteresseerd.

Om de organisatie van het programma rond te krijgen verzet een groep kundige en gemotiveerde mensen veel werk. De vrijwilligers op kantoor en bij de lezingen, de docenten, de vormgever en de drukker van het programmaboekje. Dankzij hun inzet kunnen we de deelnemers een kwalitatief goed programma bieden. Daarnaast zijn onze donateurs en sponsoren, waaronder Athena’s Boekhandel, van groot belang. Als niet gesubsidieerde stichting moeten we ieder jaar quitte draaien; door hun genereuze ondersteuning is dat steeds gelukt.
We nemen u ook dit seizoen graag mee ‘op reis’!

Martien Bron
Voorzitter Stichting Kunst in Zicht

Excursie naar Sanatorium Zonnestraal in Hilversum, maart 2005

LEZING

Sint Petersburg, venster op Europa

donderdag 22 september
19.30 - 21.30 uur
€ 7,50
spreker drs. Nienke Verschuur
plaats De Nieuwe Academie, Radesingel 50, Groningen
opgave Athena's Boekhandel, Oude Kijk in 't Jatstraat 42

De stad Sint Petersburg kent twee gezichten. Aan de ene kant herkennen we duidelijk de West-Europese inslag die Peter de Grote 300 jaar geleden gaf aan de stad met barokke paleizen en brede straten. Tegelijkertijd vertoont de stad typisch Russische trekjes. In deze lezing krijgt u een beeld van de historie van het relatief jonge Sint Petersburg, de voortdurende rivaliteit met de andere hoofdstad Moskou, de functie als residentie van de tsaren, en de grote invloed van Nederland op de stedenbouwkundige en architectonische ontwikkeling van de stad. Kort gezegd, een avond die u niet mag missen als u naar Sint Petersburg gaat!

Een groot deel van de lezing zal worden gewijd aan het op een na grootste museum ter wereld: de Hermitage. De geschiedenis van het gebouw, zijn bewoners en de collecties is veelbewogen. De Hermitage vormde onder meer het strijdtoneel van de Bloedige Zondag van 9 januari 1905, van de verdrijving van de laatste tsaristische machthebbers, en het verraad en de dood van Raspoetin. Het verhaal van de Hermitage is er kortom één van dood en verraad, maar ook van liefde en trouw. Trouw van de medewerkers die tijdens de Blokkade van Leningrad in de Tweede Wereldoorlog die 900 dagen duurde, de legendarische collectie beschermden en verdedigden. Tijdens de lezing nemen we niet alleen een kijkje bij de hoogtepunten in de zalen, maar ook achter de schermen, in de kelders en krochten van de Hermitage, waar nog niet vertelde verhalen zich schuilhouden!

Nienke Verschuur is kunsthistorica en momenteel werkzaam als docent, schrijver en rondleider in het Groninger Museum. Voor haar studies Kunstgeschiedenis en Slavische Talen en Culturen werkte zij enige tijd in de Hermitage.

Alfred Parland, Kathedraal van de Opstanding, 1883

2 STADSWANDELING

Hofjes in de Hortusbuurt

zaterdag 24 september
14.00 - 16.00 uur
€ 7,50
begeleider drs. Minette Albers
vertrekpunt Rechtbank, Guyotplein, Groningen
opgave Athena's Boekhandel, Oude Kijk in 't Jatstraat 42

De Hortusbuurt ligt ten noorden van het stadscentrum, ingeklemd tussen de Noorderhaven en het Noorderplantsoen. De buurt dankt haar naam aan de Hortus, de botanische tuin die Henricus Munting in 1626 aanlegt in de Roosenstraet en die in 1642 eigendom wordt van de universiteit.

De meeste gasthuizen die aan het eind van de negentiende eeuw in Groningen worden gesticht, zijn te vinden in de Hortusbuurt. De Grote Leliestraat spant de kroon met drie hofjes. Kerkgenootschappen of liefdadigheidsinstellingen laten ze bouwen voor ouderen die er van een verzorgde oude dag kunnen genieten. Een enkel hofje wordt gesticht door particulieren. Zo laat Ludewe Vink in 1872 een gasthuis bouwen ter nagedachtenis van haar overleden kinderen Pieter en Pieternella. Ludewe Vink is getrouwd met een rijke reder uit Emden. Schippers krijgen dan ook voorrang bij de toewijzing van een huisje in het Pieternellagasthuis. De wandeling voert u langs acht gasthuizen in de Hortusbuurt.

Poort Remonstrants Gasthuis ('Rozenhof'), Noorderbinnensingel

Een 'must' voor wie de eigen stad beter wil leren kennen en liefhebber is van idyllische hofjes!

Minette Albers studeerde kunst- en cultuurgeschiedenis van de Middeleeuwen aan de Rijksuniversiteit Groningen. Zij is directeur van Museum Willem van Haren in Heerenveen.

3 STADSWANDELING

Oosterparkwijk

Buurt in beweging

zondag 2 oktober
14.00 - 16.00 uur
€ 7,50
begeleider drs. Jaap Ekhart
vertrekpunt hoek Gerbrand Bakkerstraat/Dirk Huizingastraat
opgave Athena's Boekhandel, Oude Kijk in 't Jatstraat 42

De Oosterparkwijk in Groningen is buitengewoon rijk aan Amsterdamse School-architectuur. De Bloemenbuurt, de tot in de puntjes verzorgde scholen van Siep Bouma, de plastisch vormgegeven Oosterkerk – wie kent ze niet? Ook andere historische bouwstijlen zijn ruimschoots vertegenwoordigd in de wijk, bijvoorbeeld die van Willem Marius Dudok en de Delftse School. Waarom wordt er in de jaren twintig en dertig van de vorige eeuw zoveel aandacht besteed aan de realisatie van kwaliteitsarchitectuur in de Oosterparkwijk?

De laatste jaren bruist het in de Oosterparkwijk van de activiteiten. Er wordt gesloopt, gebouwd, gerenoveerd en gerestaureerd. Her en der verrijst nieuwbouw en bijzondere oude panden krijgen hun oorspronkelijke grandeur terug. Overal in de wijk worden tot de verbeelding sprekende herstructureringsprojecten gerealiseerd. Hoe is het gesteld met de kwaliteit van deze projecten? Wat is het doel ervan? Wie verder meer wil weten over de stadsringweg die er niet kwam, en de boerderijtjes die gesloopt worden nog wil zien, kan zich opgeven voor deze wijkwandeling. Verleden, heden en toekomst van een stadswijk die rijk is aan architectuur en die bovendien een zeer bewogen geschiedenis kent, komen ruimschoots aan bod in deze boeiende tocht.

Jaap Ekhart is kunsthistoricus, doceert kunst- en architectuurgeschiedenis aan diverse instellingen en schreef artikelen over architectuur in de stad Groningen.

S.J. Bouma, Geraniumhof in de Bloemenbuurt, 1925-1928

4 LEZING

Gebroeders Van Limburg

Nijmeegse meesters aan het Franse hof

donderdag 6 oktober
19.30 - 21.30 uur
€ 7,50
spreker drs. Saskia van Bergen
plaats De Nieuwe Academie, Radesingel 50, Groningen
opgave Athena's Boekhandel, Oude Kijk in 't Jatstraat 42

De gebroeders Van Limburg worden gerekend tot de top 10 van de beste kunstenaars aller tijden, vergelijkbaar met Rembrandt en Michelangelo. Hun glorietijd maakten zij door in Frankrijk, eerst aan het Bourgondische hof van Filips de Stoute, daarna aan het hof van hertog Jean de Berry. Voor hem maakten zij onder meer de boeken *Belles Heures* en *Très Riches Heures*, met de nog altijd wereldberoemde miniaturen. Wat niet veel mensen weten, is dat Paul, Herman en Johan zijn geboren en opgeleid in Nijmegen. Reden voor Museum Het Valkhof in deze stad om van 30 augustus tot en met 20 november een unieke tentoonstelling te wijden aan de kunstenaars.

Gebroeders van Limburg, Les Très Riches Heures du Duc de Berry (kalenderblad maand april), circa 1411/12-1416

Tijdens deze interessante lezing komt het leven en werk van de drie broers uitgebreid aan bod. We kijken natuurlijk naar de serie getijdenboeken die ze voor de hertog van Berry vervaardigden, maar vooral naar de *Belles Heures, Bible Moralisée* en de *Valerius Maximus* die alle drie op de expositie te zien zullen zijn. Ook besteden we uitvoerig aandacht aan het culturele klimaat in Gelre dat de artistieke ontwikkeling van de gebroeders Van Limburg mogelijk maakte. Ten slotte zal ook de invloed die de kunstenaars zelf hadden op de Vlaamse en Franse verluchters na hen aan de orde komen.

Saskia van Bergen is kunsthistoricus en mediëvist. Zij werkt voor de Koninklijke Bibliotheek mee aan een database die alle middeleeuwse boeken in Nederlandse collecties gaat bevatten. Daarnaast werkt zij aan de voltooiing van een proefschrift over de productie van getijdenboeken in de late Middeleeuwen.

5 LUSTRUM-LEZING

Op bezoek bij Henk Helmantel

zaterdag 8 oktober
14.00 - 18.00 uur
€ 12,50 (inclusief concert, koffie/ thee en wijn)
spreker Willem L. Meijer
muziek Grieg Pianoduo

plaats De Weem en Andreaskerk, Abt Emopad, Westeremden

opgave Athena's Boekhandel, Oude Kijk in 't Jatstraat 42

Deze activiteit wordt mede mogelijk gemaakt door Seatrade Groningen B.V.

Henk Helmantel (1945) is bij veel Groninger kunstliefhebbers geen onbekende. Ook landelijk en internationaal ondervindt zijn werk veel waardering. De kunstenaar stelt speciaal voor Kunst in Zicht zijn huis gastvrij open: vriend en studiegenoot Willem Meijer zal, omringd door Helmantels werk, een lezing houden in de Weem te Westeremden.

Henk Helmantel, Andreaskerk in Westeremden voor de restauratie, 1979

Helmantel bezoekt de kunstacademie Minerva in Groningen van 1961 tot 1965. Tegen de tijdgeest in put hij van het begin af aan zijn inspiratie uit de waarneming. Daarbij oriënteert hij zich op oude en nieuwe meesterwerken. Hij legt zich toe op stillevens en kerkinterieurs, genres met een lange en rijke traditie. In sommige kringen stuit deze voorkeur op onbegrip. Helmantel wordt verweten de 17de-eeuwse schilderkunst na te doen. Wie nauwkeuriger gaat kijken naar zijn werk, wordt echter duidelijk dat hij toch echt een kunstenaar van zijn eigen tijd is. In de lezing probeert de spreker het karakteristieke van Helmantels schilderkunst te tonen, onder meer door vergelijkingen te maken met werk van andere kunstenaars.

Aansluitend vindt in de Andreaskerk een pianorecital plaats door het Grieg Pianoduo (Siebert Nix en Elles van der Heiden). Ten slotte heffen we gezamenlijk het glas op het twintigjarig bestaan van Stichting Kunst in Zicht.

Willem L. Meijer was tot voor kort docent kunst- en cultuurgeschiedenis en publiceert op deze terreinen. Hij leverde een bijdrage aan het eerste boek over Henk Helmantel (Groningen, 1988).

6 STADSWANDELING

Indische buurt

zondag 9 oktober
14.00 - 16.00 uur
€ 7,50
begeleider drs. Jaap Ekhart
vertrekpunt Jumbo/Aldi, Korreweg
opgave Athena's Boekhandel, Oude Kijk in 't Jatstraat 42

In 1918 verrijst het Deliplein, één van de eerste grootschalige complexen woningwetwoningen. De Groninger architect A. Th. van Elmpt maakt grootse ontwerpen voor toegangspoorten en ornamenteert de woningen op subtiele wijze. De gevels tonen allerlei versieringen die zijn ontleend aan de Art Deco, een in die tijd populaire architectuurstroming. Ondanks een aantal verbouwingen is veel van het oorspronkelijke karakter bewaard gebleven.
Ongeveer drie jaar later worden aan de Sumatralaan 182 woningen opgeleverd die bestemd zijn voor werklieden, ambtenaren en weduwen. Voor de meeste werklieden zijn de huren echter te hoog. Aan de Javalaan worden daarom goedkopere woningen gebouwd. Veel huizen die deel uitmaken van het zogeheten *eiland* zijn de afgelopen jaren grondig aangepakt.
In 1934 vindt de opening plaats van een opvallende architectonische verschijning, de (protestantse) Sionskerk, een strakke uitvoering van Amsterdamse School-architectuur. De gevel van het godshuis richt zich op maar liefst drie straten: de lange Korreweg, het weidse Floresplein en de breed opgezette Heymanslaan. De protestanten gingen, de moslims kwamen: tegenwoordig biedt het markante gebouw onderdak aan een moskee. De 36 meter hoge toren duidt nog steeds op een sacrale plek.

A. Th. Van Elmpt, Deliplein, 1918

Tijdens de wandeling lopen we langs deze projecten en ook langs bouwwerken uit de wederopbouw na de Tweede Wereldoorlog. 'Ontrukt met kracht uit vijands macht, herrijst het land door Gods handen. Nadat de vijand ons vijf jaren had benauwd, werd door Gods gunst dit vijfde blok gebouwd'. Deze pakkende teksten lopen over de gevels van een aantal woningen in de Bataviastraat.

Jaap Ekhart is kunsthistoricus, doceert kunst- en architectuurgeschiedenis aan diverse instellingen en schreef artikelen over architectuur in de stad Groningen.

7 LEZING

De muze aan banden gelegd

Kunst in het Derde Rijk

donderdag 13 oktober
19.30 - 21.30 uur
€ 7,50
spreker drs. Annemarie Timmer
plaats De Nieuwe Academie, Radesingel 50, Groningen
opgave Athena's Boekhandel, Oude Kijk in 't Jatstraat 42

Tentoonstellingscatalogus Entartete Kunst (1937), met Otto Freundlich, Der neue Mensch, 1912

'Entartete Kunst' is een bekend begrip, maar wat steekt er nou precies achter? Welke kunstenaars worden 'ontaard' verklaard en welke gevolgen heeft dat voor hen? Voor wie meer wil weten over deze donkere periode in de 20ste-eeuwse kunstgeschiedenis, organiseert Kunst in Zicht deze zeer interessante lezing.
Wanneer in 1933 de nazi's in Duitsland aan de macht komen, heeft dit verstrekkende gevolgen voor het culturele klimaat. Kunstenaars kunnen zich vanaf die tijd 'verheugen' in de grote belangstelling van regeringsleiders. Vooral Adolf Hitler heeft een uitgesproken mening over de kwaliteit van kunst en op zijn bevel wordt de muze in het Derde Rijk aan banden gelegd. Door de instelling van cultuurkamers, waar alle kunstenaars geregistreerd worden, krijgt het naziregime greep op de productie en distributie van kunstwerken. Op den duur wordt het Duitse volk uitsluitend met goedgekeurde producten geconfronteerd.

De officiële Duitse kunstwerken verheerlijken de nazigedachte en dragen de fascistische ideologie uit. Ze visualiseren een door de nazi's gewenst mensbeeld van gezonde mannen en vrouwen, bezig met werken en voortbrengen van nageslacht. Voor deze producten van rechtgeaarde kunstenaars worden tempels gebouwd en de werken worden aangekocht ter verfraaiing van rijksgebouwen. Na de oorlog eindigen deze werken in kelders en depots, en fungeren ze als stille getuigen van een zwarte bladzijde in de geschiedenis van het Duitse volk. De 'entartete Kunst' vormt daarentegen nu het trotse bezit van musea over de hele wereld. Alle moderne kunstwerken, waaronder werken van Picasso, Van Gogh, Mondriaan, Dix, Kirchner, Klee en Kandinsky zijn door de nazi's ontaard verklaard, omdat ze allesbehalve de fascistische ideologie propageerden.

Annemarie Timmer studeerde kunstgeschiedenis aan de Rijksuniversiteit Groningen en heeft zich gespecialiseerd in kunst en kunstkritiek van het interbellum. Zij publiceert onder meer over de dichter en criticus Jan Engelman en over kunstenaars van De Ploeg en de Bergense School.

8 LEZING

Het wonderbaarlijke avontuur van het leven

De Tarot-tuin van Niki de Saint Phalle

woensdag 19 oktober
19.30 - 21.30 uur
€ 7,50
spreker dr. Corma Pol
plaats De Nieuwe Academie, Radesingel 50, Groningen
opgave Athena's Boekhandel, Oude Kijk in 't Jatstraat 42

Vanwege de tentoonstelling *Niki & Jean. L'art et l'amour* in het Sprengel Museum in Hannover (25 september 2005 tot en met 22 januari 2006) brengt Kunst in Zicht een lezing over de Tarot-tuin van Niki de Saint Phalle in Italië. Ook voor wie reisplannen heeft naar Toscane en een bezoek wil brengen aan dit beeldenpark een interessante voorbereiding!

Op de zuidhelling van de laatste heuvelrug in Toscane ligt, niet ver van zee en met uitzicht over het ruige landschap van Latium, een bijzondere tuin. Het is het gebied van de 'maquis', bij toeristen geliefd vanwege zijn sporen van de Etruskische beschaving en een nog onbedorven natuur. Temidden daarvan bevindt zich een uniek werk van eigentijdse kunst: de *Giardino dei Tarocchi* (Tarot-tuin) van de Frans-Amerikaanse kunstenares Niki de Saint Phalle, bekend door haar speelse *Nana's*. De monumentale, symbolische en veelkleurige beelden zijn opgesteld tussen bomen, struiken en gras. Tezamen vormen zij een park, dat wordt bevolkt door tweeëntwintig figuren uit de Grote Arcana, de sleutel tot het Tarotspel.

Niki de Saint Phalle, Giardino dei Tarocchi, 1979-1980

De sfinx, de hogepriesteres en de magiër, Justitia, de dood en de wereld, symboliseren de krachten die ons leven beïnvloeden. Zij zijn, in de woorden van Niki de Saint Phalle, 'een filosofisch pad dat aangeeft door welke beproevingen een mens moet gaan om de eigen motivaties en relatie tot het universum te verstaan.' In de gestalte van de Dwaas is een mens op zoek naar vrijheid en waarheid, zo wil het magische Tarot. Niki de Saint Phalle heeft hier een fantastische tuin gecreëerd waarin, naar zij zegt, 'iedere kaart ons iets leert over het grote en wonderbaarlijke avontuur van ons leven'.

Corma Pol is kunsthistorica. Ze is auteur van *Discourse on the Frame, the making and unmaking of Indonesian Women Artists* (1998), een studie over het werk en de positie van Indonesische schilderessen. In 1985 was zij een van de oprichters van Kunst in Zicht.

9 LEZING

Interieurs van middeleeuwse dorpskerken

donderdag 20 oktober
19.30 - 21.30 uur
€ 7,50
spreker dr. Justin Kroesen
plaats De Nieuwe Academie, Radesingel 50, Groningen
opgave Athena's Boekhandel, Oude Kijk in 't Jatstraat 42

De meeste monumentale kerkgebouwen in de provincie Groningen dateren uit de Middeleeuwen en werden gebouwd en ingericht voor de katholieke eredienst. Door de calvinistische Reformatie in de tweede helft van de zestiende eeuw werd vrijwel al het liturgische meubilair uit de kerken verwijderd. Slechts hier en daar treffen we nog een middeleeuws doopvont, een preekstoel of een doksaal aan. Wel dragen de muren in veel kerken de sporen van het vroegere gebruik, in de vorm van nissen of schilderingen.

In sommige andere delen van Europa is veel meer van de middeleeuwse inrichting bewaard gebleven. Dat geldt niet alleen voor gebieden die katholiek zijn gebleven, maar ook voor de lutherse landen van Noord-Europa en voor het anglicaanse Engeland. Aan de hand van eigen beeldmateriaal zal Justin Kroesen een overzicht presenteren van de liturgische inrichting van middeleeuwse dorpskerken in Europa – van Engeland tot Italië en van Zweden tot Spanje. Bijzondere aandacht zal daarbij uitgaan naar de inrichting die we in de late Middeleeuwen in een gemiddelde Groninger dorpskerk konden aantreffen. We maken een denkbeeldige wandeling door het kerkgebouw, te beginnen bij het hoogaltaar in het koor, om vervolgens via de koorinrichting en de koorafscheiding te eindigen bij de doopvont in het schip. Meer nog dan de vormgeving van het meubilair staan daarbij de iconografie en de liturgische functie van het meubilair centraal.

Krewerd, Doksaal, circa 1300 (met orgel uit 1531)

Justin E.A. Kroesen is werkzaam aan de faculteit der Godgeleerdheid en Godsdienstwetenschap van de Rijksuniversiteit Groningen als universitair docent voor de architectuur en iconografie van het christendom. Samen met dr. Regnerus Steensma schreef Kroesen *The Interior of the Medieval Village Church / Het middeleeuwse dorpskerkinterieur* (2004).

Henri Matisse, kunstenaar van de kleur

donderdag 3 en 10 november
19.30 - 21.30 uur
€ 15,00 / € 7,50 per keer
spreker drs. Carolien ten Bruggencate
plaats De Nieuwe Academie, Radesingel 50, Groningen
opgave Athena's Boekhandel, Oude Kijk in 't Jatstraat 42

Naar aanleiding van de tentoonstelling *Henri Matisse - Figur Farbe Raum* in Düsseldorf (Kunstsammlung Nordrhein-Westfalen, 29 oktober tot en met 2 februari 2006) wordt het werk van deze beroemde Franse kunstenaar in twee lezingen besproken. Een goede voorbereiding op de excursie die Kunst in Zicht houdt op 12 en 13 november (zie p. 18)!

Henri Matisse (1869-1954) studeert aanvankelijk rechten en komt terecht bij het Openbaar Ministerie van Frankrijk. In 1892 schrijft hij zich in bij verschillende kunstopleidingen in Parijs. Daar maakt hij kennis met onder meer Albert Marquet, Georges Rouault en Henri Manguin, latere geestverwanten uit het Fauvisme. Aanvankelijk vertonen zijn doeken een wat omfloerste sfeer, maar zijn palet klaart op nadat hij het werk van Vincent van Gogh heeft leren kennen. Camille Pissarro geeft hem bovendien aanwijzingen voor een beter kleurgebruik.

Henri Matisse, Meisje met groene ogen, 1908

De echte doorbraak van Matisse volgt pas op de Salon d'Automne in 1905. Hij schildert dan in fel contrasterende kleuren die zonder enige overgang naast elkaar worden gezet. De criticus Louis Vauxcelles scheldt Matisse en zijn collega's uit voor 'Fauves', wat meteen de geuzennaam werd voor deze groep. In twee lezingen volgen we de ontwikkelingen in het oeuvre van Matisse, in samenhang met de historische en artistieke context. We besteden daarbij speciale aandacht aan zijn voorliefde voor 'primitieve' kunst en stoffen.

Carolien ten Bruggencate is kunsthistoricus en heeft zich gespecialiseerd in de geschiedenis van de beeldende kunst in 19de en 20ste eeuw.

II THEMA-MIDDAG

Inspiratie uit de Oriënt

zaterdag 5 november
14.00 - 18.00 uur
€ 17,50 (inclusief koffie/thee, wijn en 'mezze')
sprekers drs. Liesbeth Grotenhuis, drs. Marie Wollerich, drs. Chris Houwman

plaats Noorderbad, Oosterhamrikkade 66, Groningen

opgave Athena's Boekhandel, Oude Kijk in 't Jatstraat 42

Mudejar - moslimarchitectuur in Spanje
In het zuiden van Spanje ontwikkelde zich vanaf de 8e eeuw na Christus een cultuur die zijn gelijke niet kende in Europa. Hier bloeide het kalifaat van Córdoba, waar grote en rijk versierde moskeeën en paleizen verrezen. Het belangrijkste monument uit deze tijd is de Mezquita, bekend door schitterende mozaïeken en een 'woud van zuilen'. Córdoba was het begin van een lange bloeiperiode van de islamitische kunst in Spanje. Medina Azahara bij Córdoba, het Alhambra in Granada en de Giralda in Sevilla spreken al eeuwen tot de verbeelding van reizigers. Ook de christenen en de joden op het Iberisch schiereiland lieten zich graag inspireren door de kunst en architectuur van de moslims. Voorbeelden van deze zogenaamde mudejarkunst zijn in heel Spanje te vinden. Tijdens deze lezing zal het neusje van de moslimarchitectuur in Spanje aan bod komen.

Chris Houwman studeerde geschiedenis aan de Rijksuniversiteit van Groningen. Hij werkte als reisleider in Spanje en Midden-Amerika en gaf naar aanleiding van zijn reizen verschillende kunst- en cultuurhistorische cursussen. Nu werkt hij als auteur van geschiedenislesmethoden en als docent geschiedenis in het voortgezet onderwijs.

Odalisken van Henri Matisse
Palmen, vogels en bloemen, weelderige vormen in goddelijk licht, het is een en al wellustig welbehagen in het paradijs van Henri Matisse. Kenners prijzen hem als ontdekker van het unieke licht van de Côte d'Azur, anderen kennen hem vooral van zijn prachtige naakten. Van 1919 tot 1939 richt Matisse zich vooral op een onderwerp dat symbool is van plezier: de zwoele, sensuele vrouw in de harem, de zogenaamde odalisk. Hij zet daarmee de Franse traditie van dit thema voort, na schilders als Ingres, Delacroix en Renoir. Hij stelt zijn paradijs samen uit herinneringen aan zijn reizen naar de harems in Noord-Afrika. Vandaar neemt hij stoffen, meubels, kleren en andere attributen mee naar huis, die hem ook inspireren. Zijn stijl wordt steeds meer een perfect evenwicht tussen islamitische decoratie, Perzische schilderkunst en de vrijheid van de 20ste-eeuwse kunst.

Jean-Auguste-Dominique Ingres, La Grand Odalisque, 1814

Marie Wollerich studeerde kunst- en architectuurgeschiedenis aan de Rijksuniversiteit Groningen. Zij is medewerker van het Groninger Museum en doceert aan verschillende instellingen.

Stoere woestijnhelden en Oosterse schonen

De verhalen van 1001 nacht, ve rteld door Sheherazade, spreken tot op de dag van vandaag tot de verbeelding. In de 19de eeuw konden kunstenaars er evenmin genoeg van krijgen. In navolging van Ingres en Delacroix schilderden zij stoere woestijnhelden en Oosterse schonen. Vooral de vrouwen bleken een 'schildergeniek' onderwerp. We zien haremdienaressen bezig met hun dagelijkse toilet, in prachtig betegelde badhuizen of loom rustend op kussens van de mooiste geborduurde stoffen. De warme kleuren en het felle licht in de Oriënt vormde een aantrekkelijke tegenhanger van het koude, druilerige Westen.

Maar ondanks dat schilders daadwerkelijk naar Algerije en Egypte afreisden, bleven de geschilderde werelden een fantasie: een authentieke harem kwamen zij niet binnen. De ter plaatse gemaakte schetsen dienden weliswaar als uitgangspunt, maar vervolgens toverden de oriëntalisten hun ateliers én schilderijen om tot een oosterse droomwereld. Westerse modellen speelden daarin de rol van exotische en erotische odalisk.

Waarom waren academische schilders zo dol op deze onderwerpen? In welke kunsthistorische context kunnen we deze stroming plaatsen? En welke rol spelen de taferelen vandaag nog?

Liesbeth Grotenhuis is kunsthistorica en werkt als curator bij de kunstcollectie van de Gasunie. Daarnaast is zij docent kunstgeschiedenis aan Academie Minerva.

12 LEZING

George Martens en Alida Pott, een artistiek paar

woensdag 9 november
19.30 - 21.30 uur
€ 7,50
spreker drs. Francis van Dijk
plaats De Nieuwe Academie, Radesingel 50, Groningen
opgave Athena's Boekhandel, Oude Kijk in 't Jatstraat 42

De Groningse kunstenaars Alida Pott (1888-1931) en George Martens (1894-1979) leren elkaar kennen tijdens hun opleiding aan de academie Minerva. Ze trouwen in november 1922. Beiden zijn vanaf de oprichting in 1918 lid van de kunstenaarsvereniging De Ploeg en met de andere leden bezoeken ze regelmatig Blauwborgje, een boerderijtje even ten noordoosten van de stad Groningen. Ze praten er over kunst en schilderen elkaar en de omgeving. Het echtpaar wisselt ideeën met elkaar uit en een enkele keer kiezen ze hetzelfde onderwerp, maar van directe beïnvloeding is geen sprake. Daarvoor verschillen hun werkwijzen en uitgangspunten teveel.
George Martens houdt van het stadse leven. Hij is een scherp waarnemer en het plezier dat hij heeft in het vastleggen van alledaagse taferelen, komt in de spontane, directe weergave duidelijk naar voren. De stijl van Alida Pott onderscheidt zich door een nadrukkelijke stilering van vormen met vloeiende, zachte en toch krachtige lijnen. Vaak heeft haar werk iets mystieks en is er een verwantschap met Japanse schilderkunst of Jugendstil voelbaar.

George Martens, Schuitendiep met paard en wagen, 1923

Als in 1923 hun eerste zoon wordt geboren, komt de zorg voor het gezin op Alida Pott neer, daarnaast blijft ze tekenles geven aan de Kweekschool voor Onderwijzeressen. Hierdoor blijft er voor haar eigenlijk geen tijd over om vrij te werken. Alida vindt het belangrijk dat George zich als kunstenaar kan ontwikkelen en geeft hem op deze manier alle ruimte. Zij overlijdt al in 1931 waardoor ze niet de kans heeft gehad zich volledig te ontplooien. Ze heeft een waardevol oeuvre nagelaten en gelukkig is de belangstelling ervoor groeiende.

Francis van Dijk is kunsthistorica. Zij is gespecialiseerd in 19de- en 20ste-eeuwse kunst en publiceerde onder meer over Alida Pott.

Excursie naar Lille en Grand Hornu, november 2004

Carolien ten Bruggencate tijdens een lezing

13 EXCURSIE

Düsseldorf (Henri Matisse) - Hagen
(Henry van de Velde en de Hagener Impuls)

zaterdag 12 november
en zondag 13 november
vertrek zaterdag
Groningen, Hoofdstation 8.00 uur
Haren, Motel 8.15 uur
aankomst zondag 21.00 uur
€ 195,00 (inclusief vervoer per luxe touringcar, begeleiding, entrees, overnachting en ontbijt; exclusief annuleringsverzekering en verplichte bagageverzekering)
begeleiding drs. Carolien ten Bruggencate, Antoine van der Meer
opgave uitsluitend bij Stichting Kunst in Zicht, tel (050) 318 86 51 of info@kunstinzicht.org

Van 29 oktober tot en met 19 februari 2006 is in de Kunstsammlung Nordrhein-Westfalen in Düsseldorf een groots opgezette tentoonstelling van het werk van Henri Matisse (1869-1954) te zien. Alle ontwikkelingsfasen uit zijn oeuvre komen daarin aan bod, van de tijd voorafgaand aan het Fauvisme tot aan het late werk. Gekozen is voor één iconografisch thema: vrouwelijke figuren in interieurs. Lezend, slapend of dagdromend, gehuld in oosterse stoffen, verkleed als Odalisken, languissant liggend op chaise longues. Binnen dit onderwerp kunnen voorstellingen onderscheiden worden zoals de schilder met zijn model, het atelierinterieur, badende vrouwen en taferelen in boudoirs. Circa tachtig schilderijen en bijna honderd tekeningen, collages, prenten en beelden tonen de technische veelzijdigheid van deze kunstenaar. Een medewerker van het museum zal ons rondleiden door deze unieke tentoonstelling.

Zondag reizen we door naar Hagen. Aan het begin van de vorige eeuw draait het hele kunstleven daar om één enkele persoon: Karl Ernst Osthaus (1874-1921). Deze kunstmecenas staat aan de wieg van de stroming die later bekend wordt onder de naam 'Hagener Impuls'. In een tijdspanne van twintig jaar wordt een groot aantal projecten opgezet, waarvan we er op deze dag een paar zullen bezoeken.

Henri Matisse, De muziek, 1939

Henry van de Velde, Salon in de 'Hohenhof', 1908

Het Karl Ernst Osthaus Museum (het oorspronkelijke Folkwang-Museum) en het woonhuis 'Hohenhof' van Osthaus zijn allebei ontworpen door de Belgische architect en vormgever Henry van de Velde. Het museum Folkwang moest een protest worden 'tegen het misbruik van stijlen, een wekroep tot de kunstenaars en een verjongingsbron van de Duitse cultuur'. Osthaus verandert onder invloed van Van de Velde zijn inhoudelijke opvatting over de collectie van het museum en begint moderne kunst te verzamelen in plaats van natuurwetenschappelijke objecten. In 1902 gaat het museum open. Na de dood van Osthaus in 1921 gaat de hele collectie naar het (nieuwe) Folkwang Museum in Essen. Sinds 1995 zijn in het gebouw weer delen van de inrichting van Henry van de Velde te zien.

De tweede stop op onze route is de tuinstad Hohenhagen, die als een Gesamtkunstwerk wordt opgevat. Bij de ontwikkeling worden naast Van de Velde architecten als Bruno Taut, Peter Behrens, J.L.M. Lauweriks, Adolf Loos en Walter Gropius aangetrokken. Centraal in deze wijk staat het door Van de Velde ontworpen woonhuis Hohenhof. Het huis is nog vrijwel geheel in originele staat en is van binnen te bezichtigen. U ziet meubelen van Van de Velde, een gebrandschilderd raam en muurdecoraties van Thorn Prikker en een tegeltableau van Henri Matisse.

Na een korte wandeling door de rest van de wijk (met onder andere een woonhuis voor Jan Thorn Prikker) gaan we naar het crematorium, ontworpen in 1907 door Peter Behrens. Het is een gebouw in strenge geometrische vormen, waarvoor de San Miniatio al Monte in Florence als voorbeeld diende.

14 LEZING

Jan Gerko Wiebenga (1886-1974)

Apostel van het Nieuwe Bouwen

woensdag 16 november
19.30 - 21.30 uur
€ 7,50
spreker drs. Jikke van der Spek
plaats De Nieuwe Academie, Radesingel 50, Groningen
opgave Athena's Boekhandel, Oude Kijk in 't Jatstraat 42

In Groningen aan de Petrus Driessenstraat staat, nogal onopvallend, een bijzonder gebouw: de Nijverheidsschool (ambachtsschool en MTS) uit 1922 geldt als één van de vroegste voorbeelden van het functionalistische bouwen in Nederland. Ontwerper én constructeur van de school is Jan Gerko Wiebenga, in die tijd ook directeur van de opleiding. De civiel-ingenieur Wiebenga speelt als bevlogen betonconstructeur een zeer belangrijke, vaak onderbelichte rol in de ontwikkeling van het functionalisme, waarin Nederland internationaal gezien een belangrijke positie inneemt. Wiebenga werkt samen met architecten als J. Duiker en Brinkman & Van der Vlugt. Wereldberoemde gebouwen als Sanatorium Zonnestraal of de Van Nelle Fabriek in Rotterdam staan op hun naam, maar minder bekend is dat de constructie van deze bij uitstek functionalistische voorbeelden, uit Wiebenga's koker komen. Hij ontwikkelt veel nagevolgde betontoepassingen als draagconstructies en overspanningen. Gewapend beton zou hét bouwmateriaal van de 20ste eeuw worden, mede dankzij de inspanningen van Wiebenga.

J.G. Wiebenga, MTS en Ambachtsschool, Petrus Driessenstraat Groningen, 1923

In de lezing komt de inventiviteit en het constructieve inzicht van Wiebenga aan de orde in relatie tot relevante architectonische ontwerpen en ontwikkelingen. Bovendien krijgt zijn oeuvre een plaats binnen de geschiedenis van de betonbouw.

Jikke van der Spek is architectuurhistorica. Zij doceert voor diverse instellingen.

15 LEZING

De indrukwekkende erfenis van Byzantium

donderdag 17 november
19.30 - 21.30 uur
€ 7,50
spreker ir. Lika Smirnova
plaats De Nieuwe Academie, Radesingel 50, Groningen
opgave Athena's Boekhandel, Oude Kijk in 't Jatstraat 42

Naar aanleiding van de expositie over 18de- en 19de-eeuwse iconen in De Hermitage Amsterdam (1 oktober 2005 t/m 26 maart 2006) plaatst Lika Smirnova, nauw betrokken bij deze tentoonstelling, de invloed van Byzantium in cultuurhistorisch perspectief. Zij neemt u aan de hand van beelden en klanken mee naar die tijd.

Het christendom dat zich vanuit Palestina en Egypte verspreidt over het Romeinse Rijk, de Kaukasus, Rusland en Centraal-Azië, komt in Byzantium tot grote bloei. In het Oosten wedijvert de islam met het christendom, maar de christelijke cultuuruitingen verdwijnen niet. Integendeel, kunstenaars laten de tradities die vanuit Byzantium tot hen komen niet los. Nog steeds bewondert men in de hele wereld de eeuwenoude verfijning, eenvoud en meesterschap van hun indrukwekkende nalatenschap. Fresco's van heiligen, van het dagelijks leven, dieren en planten, van wand- en vloertapijten op steen gepenseeld. Iconen vol devotie en mysterie met prachtige versieringen in goud en edelstenen. Gebruiks- en siervoorwerpen, de elegantie van die tijd. Byzantijnse gezangen die alle eeuwen zijn blijven klinken.

Anoniem, Christus met de twaalf apostelen (detail van een proskenitarion), Jeruzalem

De lezing over Byzantium, met dia's en klankbeelden, is een ontdekkingstocht en tegelijkertijd feest der herkenning. Het thema voert u terug in de tijd langs voorbeelden uit onder meer Rusland en de Oekraïne, een enkele maal begeleid door koorklanken van nu op de toonzetting van toen.

Lika A. Smirnova is geboren in Moermansk en woont momenteel in Nederland. Zij begeleidt groepen en delegaties, en organiseert cultuurreizen naar Rusland.

Pronk en praal uit het Vaticaan

woensdag 23 en 30 november
19.30 - 21.30 uur
€ 15,00 / € 7,50 per keer
spreker drs. Saskia Goddijn
plaats De Nieuwe Academie, Radesingel 50, Groningen
opgave Athena's Boekhandel, Oude Kijk in 't Jatstraat 42

In Bonn is van 25 november tot en met 19 maart 2006 een omvangrijke tentoonstelling te zien van kunstschatten uit het Vaticaan. Zij is aanleiding voor Kunst in Zicht om twee boeiende lezingen te wijden aan dit onderwerp.

Op de eerste avond volgen we het project dat in de Renaissance door de pausen wordt ingezet om de appartementen van het Vaticaan te verfraaien. We bekijken de schilderkunstige prestaties van Perugino, Botticelli en Michelangelo in de Sixtijnse Kapel, de schilderingen van Rafael in de 'Stanze' - met de beroemde voorstelling van *De School van Athene*. Andere werken, van Rafael en van Caravaggio (bijvoorbeeld de ontroerende *Kruisafneming*) bevinden zich in de Pinacoteca van het Vaticaan. Ook zullen we de geschiedenis leren kennen van de wereldberoemde sculpturen die in opdracht van Paus Julius II in het Cortile del Belvedere werden geplaatst, zoals de *Apollo del Belvedere* en de dramatische beeldengroep *Laocoön*.

'Mijn handen kunnen niet wat mijn hoofd wil', zo schreef de perfectionistische Michelangelo Buonarotti herhaaldelijk in zijn dagboeken. Deze frustratie moet één van zijn voornaamste drijfveren zijn geweest. In deze lezing volgen we de ontstaansgeschiedenis van kunstwerken zoals de *David* en het praalgraf van Paus Julius II in Florence, en de *Pietà* in de Sint Pieter te Rome. Ook bekijken we zijn architectonische ontwerpen, zoals de koepel van de Sint Pieter en het plein op de Capitolijnse heuvel.

Saskia Goddijn is kunsthistorica. Zij doceert voor diverse instellingen.

Carlo Maratta, Portret van Paus Clemens IX, 1669

17 DONATEURSEXCURSIE

Kunst en kerken op Ameland

zaterdag 26 november
vertrek:
Groningen, Hoofdstation 7.30 uur
Haren, Motel 7.45 uur
aankomst: 21.00 uur
€ 50,00 (inclusief vervoer touringcar, boot, entrees, rondleidingen en lunch)
begeleiding drs. Carolien ten Bruggencate
opgave Athena's Boekhandel, Oude Kijk in 't Jatstraat 42

Kunst in Zicht neemt haar donateurs dit jaar mee op een zeer bijzondere excursie naar Ameland. Wie aan dit eiland denkt, zal in eerste instantie denken aan zon, zee en zand, en niet zozeer aan kunst. Toch heeft Ameland een paar bijzondere cultuurhistorische attracties en een jaarlijkse kunstmanifestatie die de moeite van een bezoek meer dan waard zijn.

P.J.H. Cuypers, Sint Clemenskerk, Nes, 1878

Ten eerste gaan we naar Ameland voor twee prachtige kerken die uit verschillende periodes dateren. We brengen een bezoek aan de Nederlands Hervormde kerk in Hollum, die in de Tachtigjarige oorlog door de watergeuzen wordt vernield en pas in 1678 wordt herbouwd. Uit onderzoeken is gebleken dat de oudste bouwsporen uit de 11de eeuw dateren. Op het kerkhof naast de kerk staan eeuwenoude grafzerken met afbeeldingen van de scheepvaart en de walvisvangst.
In Nes bezichtigen we de Sint Clemens kerk die in 1878 wordt gebouwd door P.J.H. Cuypers (1827-1921). Deze grote architect, bekend door zijn neogotische stijl, heeft niet minder dan 80 kerken in heel Nederland ontworpen, waaronder deze op Ameland. Zijn projecten zijn gebaseerd op archeologische studie van de Middeleeuwen en ook op een strenge katholieke ideologie.

Een tweede, tijdelijke trekpleister is de manifestatie Kunstmaand Ameland, die in 2005 voor de negende keer plaatsvindt. Het eiland zal in november in het teken staan van de hedendaagse beeldende kunst en opnieuw een ontmoetingsplaats worden voor kunstenaars uit binnen- en buitenland. Op deze dag zoeken we voor u een paar interessante projecten uit die u niet mag missen.

Amsterdamse School in Groningen

donderdag 8 en 15 december
19.30 - 21.30 uur
€ 15,00 / € 7,50 per keer
spreker drs. Jikke van der Spek
plaats De Nieuwe Academie, Radesingel 50, Groningen
opgave Athena's Boekhandel, Oude Kijk in 't Jatstraat 42

Met de Amsterdamse School wordt een decoratieve bouwstijl aangeduid, die zich in de jaren twintig van de vorige eeuw in Amsterdam ontwikkelt. Het is een expressieve baksteen-architectuur, waarin gebouwen als sculpturen ontstaan, rijk aan detaillering, dynamisch en grillig. Vanuit Amsterdam verspreidt de populaire stijl zich over het land. In de lezingen zal om te beginnen worden ingegaan op de oorsprong van de Amsterdamse School.

Vervolgens komt de nadruk te liggen op Groningen, waar deze stijl in de jaren twintig en dertig een ware trend wordt, zowel in de stad als in de provincie. Natuurlijk komt gemeentearchitect S.J. Bouma aan bod, die op grote schaal in deze stijl heeft gebouwd. Behalve zijn werk wordt dat van vele andere architecten die in deze trant ontwerpen belicht. Hoe komt het dat deze moderne stijl in Groningen zo aanslaat? Speelt de kunstenaarsvereniging De Ploeg hierin een rol? Of de zeer actieve Vereniging tot bevordering der Bouwkunst? Vele voorbeelden illustreren dat de populariteit van de Amsterdamse School zich vanuit de hoofdstad uitstrekt tot Stad en ver in de Ommelanden.

In het voorjaar van 2006 zal een excursie naar Amsterdam op het programma staan.

Jikke van der Spek is architectuurhistorica. Zij doceert voor diverse instellingen.

S.J. Bouma, Bruggenhoofd Herman Colleniusbrug, Groningen, 1924

19 EXCURSIE

Claude en Camille

Vrouwenportretten in het Impressionisme

zondag 11 december
vertrek
Groningen, Hoofdstation 9.00 uur
Haren, Motel 9.15 uur
aankomst 18.00 uur
€ 50,00 (inclusief vervoer touringcar, entrees, rondleidingen)
opgave Athena's Boekhandel, Oude Kijk in 't Jatstraat 42

Geen vrouw is zo vaak door Claude Monet (1840-1926) geschilderd als zijn geliefde echtgenote Camille Doncieux (1847-1879). De Kunsthalle in Bremen bezit het prachtige portret van haar, dat Monet in 1866 op slag beroemd maakt. Het maakt furore en spoort andere jonge kunstenaars aan hetzelfde thema op te pakken. Edouard Manet, James Tissot en Auguste Renoir gaan met elkaar wedijveren met nieuwe vrouwenportretten. Het museum combineert Monets meesterwerk voor het eerst met vergelijkbare werken van tijdgenoten in de tentoonstelling *Monet und Camille. Frauenportraits im Impressionismus* (15 oktober tot en met 26 februari 2006). Daarvoor komen schilderijen van onschatbare waarde naar Bremen, uit bekende musea als Musée d'Orsay in Parijs, het Getty Museum in Los Angeles en het New Yorkse Guggenheim Museum. We worden door een museummedewerker rondgeleid door deze unieke tentoonstelling.

Claude Monet, Camille aan het strand van Trouville, 1870-1871

20 LUSTRUM-LEZING

Rembrandt, een schilder met een prentoeuvre

vrijdag 13 januari
19.30 - 21.30 uur
€ 10,00 / € 5,00 voor donateurs
spreker dr. Ger Luijten

plaats Het Kasteel, Melkweg 1 (hoek Kraneweg), Groningen

opgave Athena's Boekhandel, Oude Kijk in 't Jatstraat 42

Deze activiteit wordt mede mogelijk gemaakt door Seatrade Groningen B.V.

Rembrandt van Rijn, Zelfportret met bepluimde baret, 1638, ets

In 2006 is het 400 jaar geleden dat Rembrandt Harmensz. van Rijn (1606-1669) in Leiden werd geboren. Gedurende het hele jaar wordt dit herdacht met vele activiteiten en evenementen, zoals tentoonstellingen in Leiden (Lakenhal) en Amsterdam (Rijksmuseum, Rembrandthuis, Van Gogh Museum). De lezing waarmee Kunst in Zicht haar lustrumviering afsluit, is tegelijkertijd het begin van een reeks interessante exposities over deze wereldberoemde kunstenaar.
Faam verwerft Rembrandt niet alleen met zijn schilderijen, maar ook met zijn prachtige prenten. Centraal in deze lezing staat de vraag wat hem voor ogen staat met zijn etsen. Ger Luijten, een levendig en boeiend verteller, zal laten zien dat Rembrandts prenten niet op een toevallige manier tot stand komen, maar dat hij bewust werkt aan een prentoeuvre waarmee hij zich kan vertonen en met de groten uit de kunstgeschiedenis kan meten. Met het werk van bekende meesters is Rembrandt vertrouwd dankzij de indrukwekkende prentverzameling die hij met groot fanatisme heeft aangelegd. Zo bezit hij prenten van Andrea Mantegna, Martin Schongauer, Albrecht Dürer, Michelangelo en Rafaël.

Voor deze lustrum-lezing heeft de stichting een bijzondere locatie uitgekozen: Het Kasteel, een sprookjesachtig pand, dat een eeuw geleden werd in neogotische stijl gebouwd als onderkomen voor de vakgroep geologie van de Universiteit Groningen. De muren en trappenhuizen zijn rijk versierd met glas-in-lood ramen en diverse muurdecoraties.

Ger Luijten is hoofd van het Rijksprentenkabinet. Hij heeft diverse tentoonstellingen georganiseerd, waaronder Spiegel van alledag. *Nederlandse genreprenten 1550-1700* (1997) (met Eddy de Jongh), *Antoon van Dyck en de prentkunst* (1999) en *Rembrandt in alle staten* (2000). Hij publiceert regelmatig over prent- en tekenkunst.

Organisatie

Doelstelling
De Stichting Kunst in Zicht legt zich toe op het verbreiden van kennis over beeldende kunst, architectuur en archeologie om de ontwikkeling van belangstelling voor kunst bij zoveel mogelijk mensen aan te moedigen. Daartoe organiseert Kunst in Zicht lezingen, wandelingen en excursies, waarin zowel historische als actuele onderwerpen op het gebied van beeldende kunst, architectuur en archeologie aan de orde komen en aandacht wordt besteed aan lopende tentoonstellingen.
Alle lezingen, wandelingen en excursies worden verzorgd door deskundige docenten, voor het merendeel kunsthistorici, historici en archeologen. De lezingen worden geïllustreerd met dia's.

Inschrijving
Inschrijving voor lezingen, stadswandelingen en excursies kan op drie manieren geschieden:
-schriftelijk via het inschrijfformulier: in het programmaboekje of op de website www.kunstinzicht.org en storting van het verschuldigde bedrag onder vermelding van het volgnummer van het programmaonderdeel op gironummer 4970581 ten name van de Stichting Kunst in Zicht, Groningen.
-telefonisch via (050) 318 86 51
rechtstreeks: dinsdag van 10.00 - 13.00 uur buiten kantooruren: via het antwoordapparaat Voor betalingswijze zie boven.
-contante betaling (alleen lezingen en wandelingen) bij Athena's Boekhandel, Oude Kijk in 't Jatstraat 42 in Groningen (niet telefonisch).

Bij een reeks lezingen is het ook mogelijk om slechts één of twee avonden bij te wonen, in plaats van het totale aantal bijeenkomsten.

Voorwaarden
Wanneer een programmaonderdeel door omstandigheden niet kan doorgaan, krijgen de deelnemers hiervan bericht in de week voor de geplande aanvangsdatum. Het reeds betaalde bedrag wordt uiteraard teruggestort. Afzeggen door deelnemers kan tot 21 dagen voor aanvang van het programmaonderdeel. Het reeds betaalde geld wordt terug betaald onder aftrek van 30% administratiekosten. Nadien is geen restitutie meer mogelijk.

Voordelen van het donateurschap
De donateurs van de Stichting Kunst in Zicht hebben een streepje voor. Ieder jaar wordt er speciaal voor de donateurs een activiteit georganiseerd. Daarnaast ontvangen zij automatisch halfjaarlijks het programmaboekje met complete overzicht en eventuele aanvullende informatie over de activiteiten van Kunst in Zicht. Voorts krijgen donateurs korting op de prijzen van lezingen, stadswandelingen en excursies.

Voor minimaal € 15,00 per jaar (1 januari - 31 december) steunt u de activiteiten van Kunst in Zicht. Voor (echt)paren geldt een minimumtarief van € 25,00 per jaar. U kunt zich opgeven door het aanmeldingsformulier achter in het boekje in te sturen.

Voor informatie kunt u zich richten tot Pia Folkers, tel (050) 318 86 51 (dinsdag 10.00-13.00 uur rechtstreeks/buiten deze uren via het antwoordapparaat; wij bellen u dan zo spoedig mogelijk terug).

Lezingen en excursies op bestelling
Kunst in Zicht 'verkoopt' lezingen, wandelingen en excursies. Momenteel bemiddelt Kunst in Zicht al voor vele instellingen in Noord-Nederland. In het docentenbestand van Kunst in Zicht zijn meer dan 100 docenten opgenomen. Zij zijn gespecialiseerd op zeer diverse terreinen. Dat betekent dat het aantal onderwerpen, dat aangeboden kan worden, vrijwel onbeperkt is. Behalve lezingen, wandelingen en excursies kunnen cursussen van iedere gewenste lengte, over ieder gewenst onderwerp, op maat worden afgeleverd.

Voor meer informatie kunt u contact opnemen met Carolien ten Bruggencate of Anna Keiler, tel (050) 318 86 51 (dinsdag 10.00-13.00 uur rechtstreeks/buiten deze uren via het antwoordapparaat; wij bellen u dan zo spoedig mogelijk terug).

Inschrijfformulier

heer/mevr.:

straat:

postcode en woonplaats:

telefoon:

bank/gironummer:

- Stuur dit formulier naar Stichting Kunst in Zicht, Postbus 1181, 9701 BD Groningen.
- Maak tegelijkertijd het verschuldigde bedrag vermeerderd met € 1,50 administratiekosten over op giro 4970581 t.n.v. Stichting Kunst in Zicht, Groningen.
- U bent ingeschreven voor een lezing, cursus, wandeling of excursie zodra wij uw inschrijfformulier en uw betaling hebben ontvangen. U krijgt het inschrijfbewijs dan toegestuurd.

	Normaal	*Donateur*	*Jongere*	*Totaal*	*Instapplaats*
1 Sint Petersburg	.... x € 7,50	.... x € 6,80	.... x € 5,00		
2 Stadswandeling Hofjes Hortusbuurt	.... x € 7,50	.... x € 6,80	.... x € 5,00		
3 Stadswandeling Oosterparkwijk	.... x € 7,50	.... x € 6,80	.... x € 5,00		
4 Gebroeders Van Limburg	.... x € 7,50	.... x € 6,80	.... x € 5,00		
5 Henk Helmantel	.... x € 12,50	.... x € 10,00	.... x € 10,00		
6 Stadswandeling Indische buurt	.... x € 7,50	.... x € 6,80	.... x € 5,00		
7 Kunst in het Derde Rijk	.... x € 7,50	.... x € 6,80	.... x € 5,00		
8 Niki de Saint Phalle	.... x € 7,50	.... x € 6,80	.... x € 5,00		
9 Interieurs van middeleeuwse dorpskerken	.... x € 7,50	.... x € 6,80	.... x € 5,00		
10 Henri Matisse	.... x € 15,00	.... x € 13,60	.... x € 10,00		
11 Thema-middag Inspiratie uit de Oriënt	.... x € 17,50	.... x € 15,00	.... x € 12,50		
12 George Martens en Alida Pott	.... x € 7,50	.... x € 6,80	.... x € 5,00		
13 Excursie Düsseldorf - Hagen	.... x € 195,00	.... x € 175,00	.... x € 175,00		.....
Toeslag éénpersoonskamer	€ 30,00	€ 30,00	€ 30,00		
14 Jan Gerko Wiebenga	.... x € 7,50	.... x € 6,80	.... x € 5,00		
15 Byzantium	.... x € 7,50	.... x € 6,80	.... x € 5,00		
16 Vaticaan	.... x € 15,00	.... x € 13,60	.... x € 10,00		
17 Donateursexcursie Ameland		.... x € 50,00			
18 Amsterdamse School	.... x € 15,00	.... x € 13,60	.... x € 10,00		
19 Excursie Kunsthalle Bremen (Monet)	.... x € 50,00	.... x € 45,00	.... x € 40,00		.....
20 Rembrandt, een schilder met een prentoeuvre	.... x € 10,00	.... x € 5,00	.... x € 10,00		
Administratiekosten				€ 1,50	
Totaal				€	

Word nu donateur...

KUNST IN ZICHT

Kunst in Zicht

Postbus 1181

9701 BD Groningen

Voor minimaal €15,00 / (echt)paren €25,00 per jaar steunt u de veelheid aan activiteiten van de Stichting Kunst in Zicht.
Bij uw aanmelding ontvangt u een waardebon voor een lezing naar keuze.
Bovendien krijgt u als donateur **korting** op lezingen, wandelingen en excursies en ontvangt u tweemaal per jaar ons programmaboekje. Het donateursjaar loopt van 1 januari tot en met 31 december.
Na ontvangst van nevenstaande aanmeldingsstrook wordt u een acceptgiro toegestuurd.

Ja,

ik word donateur

heer/mevrouw .....

adres .....

postcode / plaats .....

telefoon .....

datum opgave .....

Richards

VOOR KUNST & LIJSTEN

NOORDERHAVEN 61 9712VJ GRONINGEN
TEL 050- 312.99.90 FAX 050- 360.30.54

Het Grieg Pianoduo speelt
op 8 oktober op een vleugel van:

H.P. Steenhuis

H.P. Steenhuis is o.a. dealer van:

STEINWAY & SONS SCHIMMEL BEHLER SCHLÖGL
FERD. HOFFSTEIN YAMAHA

Rijksstraatweg 34-36 9756 AG Glimmen Tel. (050) 406 26 46
Fax (050) 406 28 69 info@steenhuispiano.nl www.hpsteenhuis.nl

GALERIE DE BUN
TONNIS DE BOER

slenk aan het wad, 1995

galerie 'de bun'

paasveen 1
9496 ta bunne
tel: 050/3091884
www.galeriedebun.nl
info@galeriedebun.nl

No-nonsense kunst

Het overbrengen van kennis van beeldende kunst aan een breed publiek. Dat is kort gezegd de doelstelling van de stichting *Kunst in zicht*.
Kunst in zicht werd het afgelopen voorjaar door een vijftal pas- en bijna-afgestudeerden in de archeologie, geschiedenis en kunstgeschiedenis opgericht.
In september ging men van start en inmiddels draait het programma op volle toeren. *"Er is duidelijk behoefte aan korte cursussen."*
En voor de medewerkers van Kunst in zicht is het een mooie gelegenheid om wat ervaring op te doen.

Foto: Elmer Spaargaren, EFG

De mensen van Kunst in Zicht: vlnr. Mieke van der Wal, Corina Hoedemakers, Jeltina Schoenmaker, Han Borg en Annelies Borchert.

Louk Hajema

De vijf oprichters van Kunst in zicht kwamen in eind '84 met elkaar in contact via de Stichting Kunsthistorisch Centrum, die in Amsterdam cursussen en lezingen organiseert. Han Borg was net klaar met zijn studie Oude Geschiedenis en onderzocht samen met Annelies Borchert en Jeltina Schoenmaker, die archeologie studeerden, of het niet mogelijk was in Groningen iets soortgelijks te beginnen. Bij de Stichting Kunsthistorisch Centrum kregen zij te horen dat er een tijdje eerder al twee Groningse kunsthistorici op bezoek waren geweest, Corina Hoedemakers en Mieke van der Wal, die met dezelfde gedachte rondliepen. De vijf staken de koppen bij elkaar en dat leidde in april van dit jaar tot de oprichting van Kunst in zicht.

Actualiteit

Voor een bedrag van tussen de 25 en 60 gulden organiseert Kunst in zicht cursussen over uiteenlopende onderwerpen als het werk van de kunstenaar Christo, archeologische vondsten in Nederland en industriële vormgeving in de tweede helft van de 19e eeuw. Er wordt getracht zoveel mogelijk in te springen op de actualiteit en op de vraag van het moment. De cursus over Christo vond plaats in de tijd dat er in het museum Kröller-Müller een tentoonstelling over het werk van deze kunstenaar was. Christo zelf was toen bezig met het inpakken van de Post-Neuf in Parijs.

Han Borg: *"Van de zomer zullen er weer een hoop mensen naar het zuiden trekken. Wij kunnen daar op inspelen door bijvoorbeeld een cursus over antieke cultuur te organiseren."*

De doelstelling van Kunst in zicht - *"de verbreiding van kennis over beeldende kunst, om de ontwikkeling van de artistieke belangstelling bij zoveel mogelijk mensen aan te moedigen"* - lijkt wel wat op die van de Volksuniversiteiten: de verbelding van het volk, maar dan op een nonsense manier. Kort - twee tot vier bijeenkomsten van twee uur - maar krachtig. De cursisten hoeven geen voorkennis of vooropleiding op kunsthistorisch gebied te hebben genoten.

Pragmatische kijk

De medewerkers van Kunst in zicht hebben een pragmatische kijk op hun activiteiten. Jeltina: *"Wij vinden het leuk om onze kennis over te dragen."* Mieke *"We proberen voor wat werkgelegenheid te zorgen en mensen in de gelegenheid te stellen ervaring op te doen."*
De inkomsten van Kunst in zicht worden voor een deel gevormd door het inschrijfgeld van de cursisten. Het Anjerfonds en de Stichting Zomerpostzegels kwamen met subsidies over de brug. Mede daardoor konden wat didactische hulpmiddelen worden aangeschaft en een voormalig schoollokaal in de H.W. Mesdagstraat worden betrokken. Dat lokaal, waar ook de Nederlandse Jeugdbond voor Natuurstudie, een overblijfsel van een geheel andere tijd, zijn onderkomen heeft, doet dienst als leruimte.
De start is dus gemaakt. Heeft Kunst in zicht nu ook het idee om in de toekomst betaalde krachten in dienst te gaan nemen? Tot nu toe is het een aangelegenheid van vrijwilligers.

Eerste artikel over Kunst in Zicht(Universiteitskrant, 18 december 1985)